

A könyv alcíme publicisztikai írásokat ígér; ennél többet is kapunk: Krúdy fény-árnyas líráját. Nem mintha ezekben a tárcacikkekben csak hullongó őszi lombról, mustizú, gajdos szüretokről, piros-szalmatüzes disznóölések, lump farsangok vigalmairól olvashatnánk; Krúdy, akit megszoktunk derengő álmok, kancsal szerelmek és holdsugaras óbudai utcák lovagjának látni, a maga módján beleszólt a politikába, és éppen ezek az írásai valának a legközvetlenebbül arról, ami epikus költészetének is szilárd tartalma volt: gyengéd humanizmusáról, mely együttérzően hajol a pesti éjszaka vagy a nyíri csend kallódó figurái fölé, elsiratta a halásos mezőkre terelt menetszázadokat, észrevette a kis B-listás tanítónő vergődő bánatát, az éhes diákokat, a rongyos cipőket, az öngyilkosokat, akiknek szeme az örvényt kutatja a híd alatt, kitapogatta a koldus ország fájó görcseit, búsulva, hogy a megátalkodott szegénységben már mennyasszonyi csokorra sem telik... És ami meglepőbb, gyakran a kritika érdekesebb hangján szólt a magyar társadalom kóros tüneteiről: mennyi gúnnyal arról, hogy „a bárók grófok akarnak lenni, a grófok hercegek és a kereskedők nemesek, ha eddig nem voltak”; mennyi keserűséggel arról, hogy „sohasem leszünk demokraták, és sohasem fogunk egységes társadalmat alkotni”; ez az álmok álmódója igenis megírta — 1915-ben — az egyikét, megírta, hogy egész parasztnemzedékeket tesz tönkre a csecsemő-nyugtató mákgubó szörnyű főzete, megírta a sikkasztó alispánt (mintha Móricz Zsigmond erős riportjai közül került volna ide ez az írás: *Egy magyar nemes és politikája*) — megírta a nagy reménységet is, hogy osztja Károlyi Mihály Kápolnán a földet, és aztán megírta újra és újra a tikkasztó szomorúságot, „mindazoknak a fotográfiáját, akiket megcsalt, kigúnyolt, kinevetett és végül megvetett a magyar sors”.

Politika lázong és sajog tehát ezeken a lapokon, de mindenütt eláradnak a líra drága hullámai. Fehérlábú menyecskeket, kázmír vagy tengerzöld szoknyákat, IV. Henri szakállú borügynököket, katonagomb formájú holdat varázsol elénk Krúdy stílusa itt is, utazásokat havas cél felé, csengős szánon, a kas-farból kime-

redő fegyvercsövekkel, mintha az erdőszélen a volhiniai farkasok üvöltése várná az utast, francia pezgővel és bundapalinkával fölszerelt vendégfogadó helyett; nosztalgikus mondatok édes kanyargása ringatja itt is az olvasót: „Hajdan eleget jártam e tájon, és most a nemes dunaparti vődéken, ahol a hegyek barázdái és hajlásai reneszánsz-korabeli püspöki és főúri címerekről vannak mintázva (mint régi kolostorokban egy-egy megbarnult képen, egy vénséges püspök arcképének sarkában megtaláljuk a visegrádi hegynek a mását), és a középkori koronához hasonlatos várom az Anjoukirályok nemes aranypatinájával látszik befuttatva a délutáni napsugárban, míg alant, a szentimentális sétaúton — ahol ifjúkorom szép őszi napjait, a jelen szomorúságait és Budapesten háborúsan zúgó morajlását, az újságíródak véresen hangzó, elnyújtott kürtölését, mellyel a friss csataterji táviratok érkezését jelentik, néhányán felejttem” — még hosszan idézhetnék ezt az egyetlen folyondár-mondatot, ha volna terünk követni muzsikás kapaszkodását kalandos útja tűnődő kaptatóin, de hát az olvasó ügyis megleti folytatását a 77. lapon, abban a szomorú remekműben, melynek *Szeptemberi alkonyat* a címe — az ilyenekért kell áldani Krúdy Gyula nevét.

Lukácsy Sándor